

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

614.8

Hely

Idő

"1923"

Személy

Szerző:

Cím: Tizenegy emberéletet követelt ma délben a fecskeucai celluloid gomb- és fésűgyár robbanása Magyarországon

Forrás:

Bp

(Hely)

1923. 4. 20.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(O)

Tizenegy emberéletet követelt ma délben a fecskeucai celluloid gomb- és fésűgyár robbanása

Nyolc súlyos sebesült a Rókus-kórházban, kettő a Dolog-kórházban fekszik. — Rövidzárlat okozta a robbanást. — Az egyik kijáratú, üzemi célokra alkalmatlan pincehelyiségben mérges gázoktól fulladtak meg az áldozatok. — Megindult a rendőri vizsgálat

(A Magyarország tudósítójától.) Ma délben háromnegyed egy órakor a józsefvárosi Fecske uca csendes házsorát irtózatlan robbanás reszketette meg. A József uca közelében lévő 45-ös számú kétemeletes ház pincehelyiségében történt a robbanás, amely voltaképpen nem is robbanás volt, hanem

a pincehelyiségben dolgozó gomb- és fésűgyár celluloid anyagának és készletének begyulladásá, amit minden valószínűség szerint rövidzárlat okozott.

A gyárban körülbelül harminc munkás dolgozott a robbanás pillanatában, közülük

tizen súlyos sebekkel, égő ruhákkal rohantak ki a pincehelyiségből.

Összesen tizenegy halottat hoztak fel a tűzoltók.

A mentők a Rókus-kórházba nyolc súlyos sebesülttel szállítottak.

A helyszínen megjelent hivatalos személyek a vizsgálat szempontjából a legfontosabbnak tartják annak megállapítását, hogy volt-e a veszedelmes telepnek üzemi engedélye a fővárostól, mert nem tudták megérteni, hogy miként kaphatott egy vállalat iparrendélt veszedelmes üzeméhez, mikor a pincehelyiségnek nincs megfelelő kijárata.

Munkatársunk a helyszínen megállapította — mint arról alábbi tudósításában beszámol —, hogy a gyárnak igenis volt üzemengetési engedélye, jóllehet a házról nem járuit hozzá a gomb- és fésűgyár munkájának megkezdéséhez.

A részletes tudósítás

A végzetes, sok halált és sebesülést járó robbanásról munkatársunk a következő tudósításban számol be:

A Fecske uca 45. számú kétemeletes bérpalota pincehelyiségében körülbelül egy évvel ezelőtt cel-

amelynek egyetlen egy kijárata van az ucaára és amelyből hatalmas lángokban csapott ki az égő celluloid tüze. A rettenetes szerencsétlenségnek legsúlyosabb következménye az lett, hogy a celluloid égéséből nagymennyiségű mérges gáz keletkezett és a munkások nagy része nem mert a lángban álló ucaai kijáraton menekülni, hanem — mivel az udvarra egyáltalán nincs kijárata — a pince mellékhelyiségében zsúfolódtak össze, abban a hiszemben, hogy ott megmenekülnek a lángoktól és a fojtogató mérges gázoktól.

A tűz eloltása után egymásután hozták ki ebből a kamarából az összeégett, füstös, ijesztő külsejű halottakat.

Ebből a mellékhelyiségből

luloid- gomb- és fésűgyárat rendezett be a Willner és Schneller társaság, amelynek a Kőlaragó uca 7. szám alatt van az irodája és üzleti helyisége. Itt mindjárt meg kell említeni, hogy a Kőlaragó ucaai üzlethelyiségben körülbelül félérvel ezelőtt veszedelmes celluloid-tűz támadt, de ezt a tűzoltók eloltták anélkül, hogy a tűz súlyosabb következményekkel járt volna. A fecskeucai pincehelyiségben eddig nem történt semmiféle tüzeset. A ház tulajdonosa, Lipner Alfonz százados nem akarta annakidején az engedélyt megadni, de a főváros engedélyezte és a munka megkezdődött egy olyan helyiségben, amely körülbelül két méternyire van az úttól alatt és amelynek egyetlen kijárata az ucaára vezet keskeny lépcsőn keresztül. Az egész helyiség, amelynek az ajtón kívül négy kis ucaai ablaka van, egy hosszú helyiségből áll, amelynek egyetlen kis mellékhelyisége van. Az udvarra semmiképpen sem lehet kijutni a műhelyből.

A gomb- és fésűgyárban, amely villanyra berendezett üzem, állandóan negyven-negyvenöt munkás

szokott dolgozni a pincehelyiségben egymás mellett, sűrűn elhelyezett asztalok mellett. Ezekben az asztalokon különböző gépek vannak elhelyezve, amelyeknek segítségével préselik, lyukasztják a gomb és fésű készítésére szolgáló celluloid anyagot. A nyers anyag, a félig kész áru és az elkészített áru különböző nagyságú ládákból van elhelyezve, a pincehelyiség minden egyes részében. Ma délben tizenkét órakor a negyvenöt gyárimunkás közül huszon ebédelni mentek, a többiek azonban tovább dolgoztak a gépek mellett.

Félegy után tíz perccel, miközben a munka javában folyt, hirtelen dörrenés hangzott a dinamógép mellől,

amelyből minden valószínűség szerint rövidzárlat következtében szikra pattant ki a közelben lévő egyik celluloidos ládába. A celluloid, amely a legveszedelmesebb és majdnem olthatatlanul, nagy lánggal égő anyag, a következő pillanatban lángot fogott és meggyújtotta az egész pincehelyiségben felraktározott celluloid anyagot.

A robbanásnak óriási ereje volt. Négy munkást az ablakon keresztül dobott ki a robbanás ereje.

Az ablakok teljesen összerúzódtak, sőt az ablak vázát körülvevő gránitlöbök is darabokra törve röpültek az uca kövezetére. Hatalmas lángnyelvek és feketén gomolygó mérges füstfelhők csaptak ki a pincehelyiségből és a lánggal égő lépcsőn keresztül kétségbeesett kiáltózzsal, égő ruhával menekültek ki munkás emberek, asszonyok és gyerekek. Közülük azonban már

többen súlyos égési sebeket szenvedtek.

A ház lakói és a szomszédos házakban lakó emberek az első pillanatban elvesztették a fejüket, azt hitték, hogy az első hatalmas robbanást újabb robbanás fogja követni, ami esetleg az egész ház összedőlését okozza. Szerencsére arra haladt Kiss Lajos orvosnövendék, aki a József uca sarkáról azonnal telefonált a mentőkért és a tűzoltókért. Öt perc sem telt bele, már a Fecske ucaiban voltak a tűzoltók Ausch és Wunderlich főtisztiek vezetésével és a következő pillanatban már a mentők is megjelentek. Virostek igazgató-orvos vezetése mellett. Ekkor már a közelben lévő Conti ucaai kerületi kapitányságról ott voltak az összes tisztviselők, akik Radák rendőrfőtanácsos és Koppány rendőrtanácsos irányítása mellett azonnal megtették a szükséges intézkedéseket az

uccai forgalom megszüntetésére és a mentési munkálatok vezetésére. A főkapitányság központi ügyeletéről két detektívcsoporthal érkezett a helyszínre Radocsay rendőrkapitány, és Mészáros fogalmazó, akik már

az oltási és mentési munkálatok alatt megkezdtek a rendőri vizsgálatot.

Amikor a mentők a helyszínre értek, akkor már ott

hat súlyos sebesült vár rettenetesen összeégve az orvosi segítségre,

A súlyosan sebesültek névsora a következő: Danylk Erzsébet 20 éves munkásnő, aki Pestújhelyen lakik, Majdan Lajos 26 éves munkás, Bokor Teréz 22 éves munkásnő, aki az Elmann-telepen lakik, Boroczky József 28 éves munkás, Széver Ferenc 24 éves munkás, és Horváth Béláné 31 éves munkásnő. A mentők a hat súlyosan összeégett és súlyosan megsebesült munkást azonnal első segélyben részesítették és mind a hatot azonnal bevitték a Rókus-kórházba, ahol megkezdtek ápolásukat. Már a helyszínen megállapították a mentők, hogy a hat súlyos sebesült közül *hét menthetetlen.*

A pincében maradt emberek megmentése az elképzelhető legnehezebb feladat volt. Mikor a tűzoltók munkájukat megkezdtek, akkor még leküzdhetetlen, hatalmas lánggal égett a pinceműhely celluloid-készlete, és a vizsugarak nem használtak semmit a veszedelmes égő anyaggal szemben, amely egyre ontotta a lángokat és a mérges gázokat. A vizsugarak csak arra voltak jók, hogy a gyártelep fából készült berendezését megmentésék, aminek köszönhető volt, hogy az egész ház nem lett a tűz martaléka.

Félkettőkor az égő celluloid tüzének egy irányba való terelése útján sikerült a tűzoltóknak a veszedelmes tüzet elfojtani,

a pincehelyiség jobb oldali részében felhalmozott celluloid kiégett és ekkor már a tűzoltók lehatolhattak a pincehelyiségbe, amely félméternyi vízben úszott és amely akkor még tele volt az elégett celluloid fojtogató gázaival. A tűzoltók a pincehelyiségben egyetlen egy munkást sem találtak a munkasztalok között és ekkor vették észre, hogy egy kis mellék-helyiség van a pincében, amelyet illemhelynek használtak és amelybe belezsúfolódtak azok a munkások és munkásnők, akik nem tudták az égő lépcsőn keresztül kijutni a helyiségből és akik valószínűen azt hitték, hogy a szűk kis helyiségben menedéket találnak a tűz és a fullasztó gáz elől.

A gyár negyvenöt munkása közül, — mint már említettük — huszan ebédelni mentek a többi munkások közül hatan kisebb sérülésekkel, de kiemelték minden nagyobb baj nélkül, nyolc súlyos sebesültet a mentők már elszállítottak a Rókus-kórházba, összesen tehát még 11 munkásnak kellett a helyiségben tartózkodnia. A mentők behatoltak a mellék-helyiségbe és ott rettenetes látvány tárult eléjük.

A tizenegy munkás egymás hegyén-hátán összezsúfolva volt a szűk kis helyiségben és mindjárt első pillanatokban látszott, hogy közülük egy sincs életben.

Háromnegyed kettőkor kezdődött meg a mellék-helyiség halottainak a napvilágra való hordása. A tűzoltók egymás után hordták fel a füstös, eltorzult arcú, ijeszítő látványt nyújtó holttesteket, sokan közülük súlyos égési sebeket is szenvedtek, de valamennyinél közvetlenül a fulladás okozta a behővelkezett halált. Az egyik rendőrtisztviselő az uccán jegyzetet készített az egymásután felhozott holttestekről, külön rubrikákba írta a férfiakat, a nőket, a gyermekeket és a leányokat. Délután fél háromig a rendőrtisztviselő jegyzetén tizenegy ceruzavonás, tizenegy halottat jegyzett.

A tizenegy halott között két férfit, öt nő, egy áru és három leánygyermek volt.

A rettenetesen eltorzult arcú holttesteket a gyárral szemben lévő Fecske ucca 38. számú ház udvarára vitték és ott sorra kiterítették őket. Személyazonosságukat nem lehetett megállapítani, mert a gyár tulajdonosai közül egyik sem volt jelen a helyszínen és a szerencsésen megmenekült munkások valamennyien elsiáltak a katasztrófa színhelyéről.

Délután félhárom órakor jelentették a tűzoltók, hogy lent a helyiségben nincs több holttest.

Ekkor érkezett a helyszínre Marinovich Jenő főkapitány, Szászler Hugó főkapitányhelyettes kíséretében. A főkapitánnyal Benicsky Tamás rendőrfőparancsnok, a kerületvezető főtanácsos és a tűz-

oltóparancsnokok közötték a katasztrófa minden egyes részletét. A megbeszélés során

a vizsgálat szempontjából legfontosabb kérdéseknak

azt tartotta a főkapitány, hogy volt-e a Willner és Schneller Celluloidgyárnak üzemengedélye a pince-helyiségben? Ugyanis úgy a tűzoltók, mint a kerületi rendőrtisztnek egybehangzóan azt a kijelentést tették, hogy *érthetetlen, miként kaphatott egy ilyen veszedelmes üzem üzem engedélyt egy ilyen pince-helyiségbe, amelynek egyetlen egy kijárata van és amely semmiképpen sem alkalmas az üzemi célokra.* A helyszínen a rendőrség még nem tudta hivatalosan megállapítani, hogy megkapta-e a cég az üzemengedélyt, mert a tulajdonosok nem voltak jelen, állítólag jelenleg külföldön tartózkodnak.

Mit mond a háztulajdonos?

Munkatársunk azonban beszélt a ház tulajdonosával, Lipner Aifonz századossal, aki a következőket mondta:

— Körülbelül egy évvel ezelőtt kezdődött meg az üzem a pincehelyiségben. Én *határozottan elleztem, hogy a pincében celluloid-, gomb- és fésűgyárat rendezzenek be, mert a magam részéről a pincehelyiséget nem tartottam megfelelőnek ilyen veszedelmes üzem céljaira. Azonban a főváros az üzemengedélyt megadta és így én nem akadályozhattam meg, hogy a már előbb kibérelt helyiségben az üzem megkezdjék. A celluloid-műhelyben egy éve dolgoznak és ez alatt az idő alatt semmiféle baj sem támadt.*

Délután három órakor a tűzoltási és mentési munkálatok teljesen befejeződtek. A helyszínen még kint vannak a tűzoltók és a rendőri bizottságok, amelyek most fognak hozzá a vizs-

gálatához, a tizenegy halott személyazonosságának a megállapításához, azonkívül a házbeliek, a könnyebb sebesültek és a szemtanúk kihallgatásához. A helyszínen első sorban

egy úriasszonyt hallgattak ki,

aki a robbanás pillanatában éppen a műhely előtt a szemben lévő járdán haladt el és akinek a kezét egy kirepülő szilánk megsebesítette. Ezt az úrnőt a mentők köztölték be. A vizsgálat megkezdésekor megérkezett a helyszínre Koritsánszky vizsgálóbíró is, aki Radocsay Jenő rendőrkapitánnyal együtt végezte az első kihallgatásokat.

A helyszínen előkerült két könnyebben sebesült munkás, akik elmondották, hogy az áramfejlesztő gép felé háttal dolgoztak, amikor a robbanás történt, amit véleményük szerint csak rövidzárlat okozhatott.

A fejszecsapó lángok és a füstfelhők között nem tudták mi történt társaikkal, nekik idejekorán sikerült a lépcsőn kimenekülni az uccára.

Folynak a kihallgatások

Lapunk zártakor a kihallgatások folynak, Radocsay rendőrkapitány intézkedett, hogy azonnal menjenek detektívek a Rókus-kórházba azoknak a sebesülteknek a kihallgatása céljából, akik eszméletüknél vannak. Azonkívül detektívek mentek a Kun uccai dologkórházba is, ahol két sebesült munkás a magá-lában jelentkezett felvételre. A délutáni órákban még mindig rendőrkordon tartja elzárva a Fecske uccát a József uccától a Déri uccáig és a rendőrkordon mögött a környékbeli emberek száza és száza gyülekeznek és megbeszélnek a rettenetes katasztrófa részleteit.

A Rókus kórházban

A Rókus-kórházban munkatársunk a következőket tudta meg:

A robbanás súlyos sebesültjeit a Rókus-kórház sebészeti osztályán helyezték el. A kórházban a mentők megérkezésekor az elhelyezésre *nem állt elegendő hely rendelkezésre.* A sebesülteket így egyes üres ágyakban a különböző emeleteken helyezték el és két súlyos sebesültet a pincehelyiség egyik termébe tettek le ideiglenesen. A Rókus-kórház sebészeti osztályán összesen *nyolc sebesült talált elhelyezést, ezek közül*

ötnek a teste teljesen összeégett s állapottuk igen súlyos.

A sebesülteket azonnal kezelés alá vették, testüket vazelinos lepedőbe esavarták és remélhető, hogy a nyolc sebesült közül négy-öt megmenthető lesz.

Beszélgetés két súlyos sebesülttel

A kórház második emeleti 32. számú szobájának 9. sz. ágyán fekszik összeégett fejtel, a robbanás egyik sebesültje, Voruczki József, aki az elsők között rohant ki az égő helyiségből és állapota még a legkevésbé súlyos. Elmondja, hogy másfél év óta dolgozik a gyárban.

— Az volt a szerencsétlenségünk — mondja — hogy ahányan csak voltunk, huszan-huszonötön, egyszerre akartunk kijutni a deszkázott szűk lejáraton, ahol egy ember is nehezen fért el. Magam a sarokban dolgoztam, csak azt vettem észre, hogy nagy tolongás keletkezik és csak akkor ébredtem fel kábultságomból, mikor a mentők ápolás alá vettek.

A szomszéd ágyon Maiböhm Lajos munkás fekszik, akinek teste rettenetesen összeégett, eltorzult arcán vazelinos kendő és csak néha, jajdul fel szörnyű fájdalmában. Az ágy mellett Voruczki József édesanyja sir és mikor azt kérdezi a fiától, hogy mikor fog felgyógyulni, Voruczki halkán leint:

— Ne kérdezz ilyen anyám — mondja — a Lajos meghallja és milyen szörnyű lenne, ha irigyelni kellene a legjobb barátját.

Közben egy asszony négyhónapos kisgyerekéért keresi az urát, akiről az itt fekvő sebesültek nem tudnak semmit sem mondani. A sírására még a rettenetesen összeégett Maiböhm is felfigyel és vigasztalja az asszonyt, hogy a férje nem halt meg, mert ő neki úgy tűnik, látta, hogy éppen az utána induló sebesült transzportban vették a mentők kezelés alá.